

Uus Loomistöö

Hariduse Rahvakomisjariaadi
Rahvusliste Wähennuste Eesti
::: Wakonna häälekandja :::

Nr. 5

Laupäeval, 9. oktoobril 1920. a.

Nr. 5

Eesti haridustöölise konverentsiilt.

Esimene ülememaalisel Eesti haridustöölise konverentsile on kogunud umbes 100 haridusala töötawat seltsimeest. Koos on koolide, töörahwa klubide, haridusringide ju. esitajad. Nad tulid laia Wemema kaugeist kaarit, et aru pidada, läbi rääkida haridustöö üle uute — töörahwariigi põhinõuete järe e, et tundma õppida võimalusi korraldamaks õpe- ja kasvatustööks.

Konverentsi silmitsedes tekivad mitmesugused mõtted, mis rohkenewad konverentsi arutusi kuulates. Käänd endalt tahmata: Meil on töörahwandiin matemas juba peaaegu kolm aastat, uued haridustöö põhimõtted ja õpemetoodid on juba ammu ametlikult wälja matswats kuulud, nende teostamist nõuab elu juba ammu... ja kui praegune konverents just wiimase lähendamiseks lohtu tulnud, siis miks ei ole ta seba teinud juba ammu waremalt? Mõtled ja mõtted ning j uad wiimatsid... haridustöö, hariduse ja hariduse... haridustöö igapäre nähtus, et ilme kanged hiljata jääma idigi asjuga, et arwata ilka hilise waresena, saputame aies tibu, kui päite alles k rge. Ming edasi küsid kuldorra otstarbekohane on kaesolewal konverentsil esineu loosjois? Konverentsi kaita pallasajalist praktilise koolitöö detaile, kirjitasju — kui palju on siin kompetent iga klubi wdi haridusringi tegelane kes tegelikult kunagi ei ole koolitööga tegemist teinud? Kujunes jäärane olukord, et inimesed kuulawad arutusi neile wõwaste asjade üle mis neid ei huwita, mis neile igawats lähewad; ja loomuliku reageerimisena jellele esineb nähtus, et miyea kui juhataja koosolekut hallab lõpetama, inimesed kui surwest pääsedes rtsinal minekule ruttawad. Eiulijelt tähendab see ilhe oja konverentsi liikmete oja k sulat kulutamist, kuna otsetohajelt õpetiikku pakuwad koolimeeste nii ütelda eriteadlisel waielusel nende wahel. Stahtlema'a tunneb mõnigi konverentsil olija ja ifegi mõni koolimees ehk arwab „kurja“ juuri leidwat, usudes, et see „ballast“ on jure wõetud teatawa tagamõttega — jelleks, et nõue põhim tte häätskitmijete, mõne õfjuse wastuwõtmiseks lihtjalt häätsenamust jaada, jellega andes eriteadliste küsimuste õfjustamije mitte eriteadlasile, waid massile,

mis aga oleks absurd. See mõte oleks igatahes ekslik. Ei ole konverentsil õhtegi küsimust põhimõtteliselt õfjustada, wastu wõdta ehk tagasi lükata. Kasvatustöö uued teed ongi juba töörahwariigi wõimuu poolt ära määratud ja elust endast õigeks tunnistud ning nende wastu ei wõidle ükski koolimees, kel selge pilt, kasjuures ta ei prungi olla tangeltsi weel kamm nist. Konverentsil wõib olla ainult üks mure: kihil selgitades tööde talistawaid raskusi leida wõtteid, millega pääeda umbradrukust jellele uuele selgele teele, walgustada arusaamatuid töõtegi aid ja p üida idigi abinõudega, et wäljapääemine wana rabast, ilmin: k uuele teele sünniks rutem ja wäheema waluga. Muudugi on ju koolimees tel ja klubitegelastil paljugi ihifetid küsimusi — jellep, et kogu haridustöö on ajumas niid uuele teele, uuele alusele, kus ei õpetalapsi, kaswata mit põhwe eram kool oma kufaste seinte wahel, waid jellep... kogu ihifetid oma tigi haridusajutuste abil, millega ejiuawad koolid, klubid, haridusringid jne; kus „kaswusliku“ koolita pürid palju laiemat on läinud, peaaegu ära kadudes, kus laps läheb õpetud kaswataja hoole alla juba peaaegu pärafi siindiniist, kus jalkatse haridustööd weel täisealiste kallal, et kofit, nii kühbas see wahegi wõimalk, kätteõudma, kommunistikku ilnaktorra kohasels teha. Aga need oleksid juba wälsemad, üleüldisemad küsimused, ning neid ei ole konverentsi kogutöös wõrdlemist palju.

See konverentsi idige terawamate wõttolude lohtu. Ei ole siin mõtetki süüdi õfida jellele wdi teijele itfikule itfikule. Kui on süüdi, siis paljudid ja peaaegu meie wdi. Aga läheme konverentsile sihiliselt lähemale.

Koosolewate kooliõpetajate kogu on nii ütelda poliitiliselt tõesti mitmesugune. On teaduslikke rewolutsionääre, kes näewad ussi sihte selgelt endi ees ja ainult wõitewad weel aineliste raskustega, mis neid ei ole lastnud seni täiesti uuele teele asuda, ja kes ei taha enam ihegi hinna eest wana teed kää. On neid, kes weel kobanise ajajärgus, kes ei tea, misugused on need kiidetud uued teed; kuigi nad neid kuulnud, siiski pole weel luus-lihas näinud ja ei suuda jellela neid omale ette kujutada; aga nad tunnawad nende wastu huwitust, on ta nõus ise ajuma neile ette-

waatitult, päale jelle, kui on juba rohkesti äest rahuldawad ille näidatud. Aga on ta neid, ehk küll wäga wahel, kes unest põhimõtteist pea suugigi huwitub ei ole, ettekandete nende lohtu järjult wastu waidlemad. Muudugi on jäärane waade päälistandne; aga mõned inimesed ju on kole päälistandsed, ruttawad õfjustama nähtuste üle wälise koore järele sisse süwenemata, kuna koor on ilka wastaw wälisile mõjudele. Seejuguine kaldumist ije loomustab arenematu inimest — ja on halb, kui arenematu inimene on laste, päälegi tulewaste, kommunistliku korra kohanikude õpetaja ja kaswataja.

Mis puutub teiste asutuste õfjotajasse, siis on see juba kindelioon liitem element, kelle päale wõib juige olla, et tal mõtetki ei ole wdi ja oja elendaba, waid et ta kõiget idust kaaja tõmbab.

Üleüldiselt peab ütlemas: oma rahuwas enamuses on kooz inimene, k s tahawad töõd teha; kes kowad luidas teha, aga ei jaa seba täielikult jellep... kogu ihifetid oma tigi haridusajutuste abil, millega ejiuawad koolid, klubid, haridusringid jne; kus „kaswusliku“ koolita pürid palju laiemat on läinud, peaaegu ära kadudes, kus laps läheb õpetud kaswataja hoole alla juba peaaegu pärafi siindiniist, kus jalkatse haridustööd weel täisealiste kallal, et kofit, nii kühbas see wahegi wõimalk, kätteõudma, kommunistikku ilnaktorra kohasels teha.

Naste on proegui töõ haridusala. Ei mitte kercem kui wajak. Klanteid kaebusi, hädakutsi. Ja need on nii lõpnata sarnased ütseteljega, tunnustawad ainult ilhe jüda, paudust... igakõigset. Ei ole õpemaatuid ega muid õpemaatuid, ei ole kist õigeda, millel kirjutada; tihki pauduwid kooliruumid — wawad on loqumend, remonteerimata; kusi jron... ne teinud, jaält juuremalt ofalt juureti ki est purustatud, maha lõhutud; paljusis kohis puidub talwel kuite, walgustas. Sellele krooniks idige tihki asunikude waen õpetaja wa tu, kui see neile „punosena“ näib; ei jagata teitaineid, peid ja muud tarbematerjaali. Paljusis lohtis kantatse õpetaja eest paremuri hooit siis, kui ta pahwetunde peab jre. Aga aineliste puudusega seltsid weel waimline paudus — õpetajate wähenemise näol. See tuleb mitmel wiisil. Üks oja tüürib ära walge Eesti poole, lootes jelle, ja pääsemist „rahwajaku“. Teine isa de eriteerib muile alule, tihki ka ja, kerdusele, misugused töõs hästi „teenib“. Kolmas oja mobiliseeritakse nõulogu-

lisele tööle — kantsleibesse jne. Sest arvatavat paljudest kohalikkude wõimringidest, et koolitöö on wähe- ma tähtsusega, mispärast wõib sellel määral töötajate arvu vähendada. Selle kõige loomuliku tagajärg on muudugi, et feninegi wälke õpetajate arm ikka vähemaks jääb — ja tööstegiate vähennemisege peab vähemema tahes wõi tahtmata ka töötatus. Mitmel pool jääwad koolid seisma, lihtsalt õpetajate puudusel. Seltsil pingata- wad allesjäänud õhwrimeesest jõudu, õpetawad mitut komplekti.

Ja peab ütleva, et kangelastööd wõib teha ka koolialal. Ei tea kiita, ei tea taga tühendada kõike, mis kuul- nud, aga uskuda tahaks tõsiselt inimesi ometi. Ja kui kutsud wäga õpetamisest omatehtud õpeabindega, 60—80 last korruga, kui kuuled töö- lamisest 15—20 tundi päewas, kuule- ted kokkuliitunud olekus talwekülma pärast, kus oli tööl küll eluruum, küll klastuba jne., kui kuuled weel, et teesugulisele raskusele waatamata mõneski asjas edu saawutud ja töota- kasse weel suuremat edu töötajate paranemisel, — siis kerib midagi rinnas, siis liiwustab sind kokku- tõla, harmoonia nende eluwal- duste ja loomuste alal rewolut- sioonilisel Wenemaal, kus töötamas teadwad, selge waatega, hää tahtmise ja energiaga inimesed. Mäed ka kuu- sib, kes juba oma wälimusega raste õukorra ärakandmise jälgi awalda- wad, aga ikka omal kohal seisawad, läidetud tungist rõhke m teha, p a r e- m i n i teha.

Kuulub nurinat ka majandusli- kude raskuste pärast. Wõeti see küsi- mus isekalike päewakorrapunktiinagi alles. Aga wäewalt juudab konverentsi sedita küsimust lahendada. Ei saa mää- rata Eesti õpetajate majandusliku seisukorda nende konverentsi, waid see määratakse ära ülewennemaalises masstaabis kõigi rahwuste kohta ühtlaselt. Wõib jeda ainult toonitada, et ka majanduslik seisukord on tõesti wäga, ja wäga raste. Aga mis on ta raste, jeda teame kõik. Ei tea ainult jeda, kuidas wõiks õpetajad üleüldiselt hädast pääjeda enne kogu meie ühistonda. Oja Eesti õpetajaid rändab ju walgesse Eesti — teadagi pääle poliitilise wastolu suurel määral ka majanduslikkude olude pärast. Aga misjugu õpetaja wõib julge olla, et ta sel teel „Wenemaa hädadest“ lihtsalt „Eesti hädadest“ ei sattu, kuna saäl wõimude waade õpetaja pääle on niisugune, et „õpetaja on nälginud enne ja wõib nälgida weelgi“.

Syadhes ei wõi mõtetki olla tagasi hoida neid, kes sel wiisil pääsimist loodawad. Wõib weel wale arusa- mine tekkida, et kommunistid neid sihilikult minemast keelawad. Ainult soowitada, et jeda sammu ei astutaks mõtlemata, asjaoluude põhjaliku järrel-

kaalumiseta. Ja siis — kes sitta, kes siuma — olgu hää! Puhas, selge wähe on kige parem.

Kuuled kurtumisi — jah, isegi skil- distusi — kestkoha wastu, et see ei ole küllalt tegew olnud, ei ole õpetajaile kohlil juhtumise saakud ega muud tuge pakkunud. Etteheide, mis täiesti märkitawad, kui oleks jätüllane kestkohi. Kuud just kääre kestkohi tea- tawa määrani puudub meie Eesti haridustöö ning puudub lihtsal põh- jusel — ülestõise, harilikult jõudude puuduse pärast. Kui praegusest kest- kohalt rohkem nõuda kui ta teinud, siis wast ainult jeda, et ta oleks rõh- kem ka mõtelnud, kuigi wast läbiwõtmiseks oleks puudunud jõud. Aga kes teab, wõib olla et ta ka mõtles.

Toonitati tarwidust pääle muu kooli- kirjanduse wäljaandmise uue perioodi- lise haridusliku ajakirja loomisest, mis õpetajatemasi waimiliselt seoks, oleks elustawat mahla edasiandmaks sooneks edasitugiwast haridustöö õpetajate endi kõige laiemal kasuõõtamisel. Ka selle küsimuse detaalsemaks läituseks määrati päewakorda eripunkt. Dieti belda ei olegi siin põhimõteliselt midagi aru- tada. Tarwidus on päewajolge ja tar- june. Jääb ainult üle teesid otsida, kuidas asja teostamisel jõudude ja tehnilisest küsimusest üle saada.

Sein on konverentsi töötanud wõrd- lamisi eeskujulikus ühises. Ei ole põhimõteliselt lahkiminekuid ega saagi neid olla, selleks on elu ja rewolut- sioon ise juba oma eeskõõ teinud. Du- täiesti klearunegi waielba, kas on meil töökooli tarwis wõi mitte, kas ju meil lasteüterniasti tarwis wõi mitte, kas peab last kaswatama ühistond wõi ema jne. Siin ei saa enam wõtta uut seijuhohta pääle selle mida dikteerib elu uues olukorras, mida nõuawad kommunistliku ühistonna kuwid. Wateida selle üle on sama wiljakujeta kui sõetaga wett töõta. Kui wast mõnele konverentsilasele on see arusaamatu, siis on teiste kohus talle jeda selgete teha ja arutusi asjalikkuse rõõpise tagasi wiia. Konverentsil on töõd ees weel palju ja seepärast peab just püüdma kasuta sõnamasindamise eest hoiduda, samuti mõtete kordamist vähendada.

Wäärtsulikkude lihanduse konverentsil on ettelugemised poliitilist-majandus- likkude ja kaswatus-teaduslikkude ainetega üle, mida wõiks nimetada isegi süs- teemi järrel korraldud wäliseks kuu- silks, ja ekturjioonid lähemaise wasta- miswäärtilisise kohtisje. Suwitusega kuulawad konverentsilaseid sin. Põõgel- mami ettekanõid majandusteadusest. Dife suurepäraue oli si. Silina ette- lugemine sootsiaalfest kaswatusest. Wõne- leja asjatundmine, hää and ja loogita- osawus tegid kõne nii kujukawaks, kui oleks rida elawaid pilte silmi eest läbi käinud. Nii selge, lihtne ja arusaad- daw! Aga siiski h ä s i i mõistetaw ainult kristalliseerunud ilmwaatega re-

wolutsionäärile, kel ei ole enam midagi ühist wanade traditsioonega, kes ei tunnarda enam wauu jumalaid.

Eiit selgub jälle, kui wäga tarwile on õpetaja-kaswataja rewolutsioniseeri- mine, kuipalju kergemaks muutub suur töõ uute kodanikkude kaswatomisel, kui jellel töõl on awara pilgu ja juurdlewa mõistusega inimesed. N i i s u g u s e i d kaswatajaid on meil tarwis! Kui ei saa teesuguse retsepti järrel wärsteid jõude niipea, siis peame kasu- tama wauu, enne nende enbi kallal töõd tehes, kaswataades neid enbid. Ja õige kaswataja, kes jeda tõesti olla tahab, ei hõidu sellest eemale, waid wastupidi — wõtab hää mee- lega wastu, mida talle anda suube- taksje.

Mida parem meister, jeda parem töõ. Mida enam edeneb meister, jeda paremaks saab ka ta töõ. Mida pa- rem kaswataja, jeda parem kaswa- taw, jeda parem on uus põlv, uus ühistond, kes küib selle kaswataja kätte läbi. Juba praegu, weel enam aga tulewikus, erineb kaswatusitöö enbidest; ta kujuneb palju wäärtsuliku- maks, hinnatawamaks, kui mitte kõige tähtsamaks haruks tulewase ühistonna eluawaldusis. Kui tähendab waba inimjugu kõike meie maailmas, kus ei ole ühandaid ega orje, siis on wäärt ka see, kes jeda inimjugu oskab kaswutada.

Ja te peate ostama, kaswatajad. Kui te weel ei ostka, siis püüde jeda ja ha- kate ostama warsti.

Edasiääsemiseks sel teel töõtab ka praegune konverents. Ja kui see kon- verents konstateerib palju puudusi, raskusi, hädasid ja pahesid, siis edu selleks! Mida enam walgustad olew korb, jeda suurem lootus paranemise pääle, jeda energilisema sammuga as- tume edasi. Ses on suur töõ — suur ei mitte üksi masstaabi, waid ka oma sjeemise mõtte poolest. Sellesse mõt- kesse peab süwenema, temast aru saama ja jeda teostama — teostama kõigi abindudega, mis meil praegu wähegi olemas. Mitte kahelda ega wõdada pa- remaid aegu, paremaid tingimusi, po- remaid „juhtumise“ kujukilt mujalt. Paremaid aegu ja tingimusi ei tule weel homme, „juhtumise“ wõiwad praegusis rasteis õudes tulla ja ka tulemata jüada. õpetaja ise peab sam- muma eesrinmas lahiste filmiga, selge mõistuse ja kindla tahtmisega. Suis kujuneb raste asi kergets, keeruline liht- saks. Käesolew konverents on jeda juba küllalt selgete teinud. Ja wõime lootat, et ta selgitab weel paljugi, et ta julgustab kohmetuid, et ta annab koos- õhjaile weel palju uusi, täiendawaid wäljawaateid ja praktilisi teadusi kom- munistliku riigi uorjoo kaswatomiseks, et tema tõttu õpetajad pöõrduwad siit tagasi raste bagaashiga, mida kohus ja kohlil laialt wälja laotades lopsakaid tagajärgi saawutaksje. Selleks jõudu ja wärskust!

Mõnda haritlaste küsimusest.

Oleme haritlasteks harilikult nimetanud neid inimesi, kes ühel või teisel viisil on võinud elus teadust omandada või kodanluskaaslasteks, „koolipunkte“ tarvitada. Need töörahad, kes tol ajal kõige viletsamates tingimustes oma „halli igapäevset elu“ oli jäänud mägida saama, ei olnud hariduskaaslasteks nii avaraid mõistajaid, kui kodanlaste mõistajad, kelle ees olid lahti kõik tolle aja õpetajad.

Loomulikult tekkis kõigest sellest järeldus, et haridust võisid vana aja hariduskaaslastes pakkuda ainult need rahvad, kes olid ligimesed kurnamised, kapitalistidega — ühesõnaga: kõik muudkui suure rahapungadega ja väga laialdaste eluvõimalustega. Dieti vähe oli neid töölisi, kel õnnestas nälginise ja mitmesuguste teiste puuduste kaudu kodanlaste haridust omandada. Kui niisugused „rauhelastejüuga“ inimesed lõpuks kodanlaste loolist oma tarkusega välja tulid, siis muutusid nad harilikult — ita kodanlaste kaudu — teenisteks ja nii mõnedki neist siinastid ohuelt kapitali omandamise ja loomise järele läksid — sest seda võite oli neile pähe tuupinud kodanlaste oma edasimõistuse õpinõudega.

Seepärast on selge, et haritlaste kiht võrdus määratu suures enamuses alles kapitalistide ruumidest. Ja nad võisid nimetada „alamrahvaks“, i. e. diges mõistes proletariaadi kuul — ja see peab igalt mõtlejale inimesele täiesti kindlalt selge olema. Misjama kindlalt võime konstateerida ka seda tõsiasi, et haritlaste kaudu omas hiiglanamuses parasitiliste kihtide vastu peegeldust ning neile on peaaegu see kõik väga vastik, mis töörahad raudne tahtjend korda saanud ja korda saab.

Ja kui me veel siin juures seda tähelepaneme, et tol ajal haridust omandati püüdjalt ainult selleks, kuidas kergemini parasitilist „arastada“ ehk kudas oma ligimesi-õrje kasulikumalt ja otstarbekohasemalt koorida — siis on meie päevselge, mispärast haritlaste kiht oma suuremas enamuses kaesoleval revolutsioonilisel töörahad võdrats jäänud, või otsekohe töörahad vastasleeri astunud ja meelelt revolutsiooni vastu taples. Need aga, kes juhuslikult või paratamatult töörahad riiki sattunud, ei tunne osalt sugugi kaesolevatele revolutsiooni suurtele ülesannetele tõsiselt ja „südamest“ lausa, vaid suur hull neist püüavad igal võimalusel töörahad riigi raudseid ahusmüüre koguni wopustavalt õõnistada — ignoreerides ja mõnitades kõiki seadusi, mida töörahad oma riigi ülesehitamiseks välja annud.

Oleks illeatume tähendada, et kontr-revolutsionäride laialdane pesa koos seisab ainult haritlastest, sest loomulikult ei või keegi täearuga tõlline oma paremate huvide ja elu lihvitus kaada! Ja neil haritlastel on küllalt

õpetatud mõistust, et oma parasitilist elu unesti jaarvamiseks üpris asjatundjad lihvitud olla, töörahad süstemaatilist tappes ja kaagitades.

Kui meie lõpuks püüame selle haritlaste kihi pääle, kes praegu walges Gestis asuvad ja käikes kartulivabrikis toguvad, meid seejuures mõnikord „suguvõimadega“ (muidugi ehtimatelt!) nimetades, siis võime määratleda velda ainult ühte: loju haritlaste kiht walges Gestis oma määratus enamuses võtab kõigest jüust kodanlaste leeri klassifitseeritud töörahad vastu otsekohe oja ning on oma kindlalt tinnutatud töörahad werega täiesti määratud. Nad on kodanlaste palgatud teenritena osawatelt lihvitud.

Gesti haritlaste kiht on klassifitseeritud selgelt peegeldanud oma tähtsust. Ja töörahad ei ole tulewikus, kui kodanlaste üperluuti läbivad, neilt niisugust hääd loota. Väljaarvatud muidugi need äärmised, kes juba klassifitseeritud töörahad rüüades, ka puuastel võitlusbarikadid olnud ning proletariaadile ta rüües võitluses igakülgselt oma mõjuvõimsat abi annud. Need haritlaste pannaie puuasteks nimekirja, nende tööd ja teenust austab ja hindab töörahad mitnemõrta!

Tuleks veel tähendada, et muidu kui väga hoopemad „rahwawalgustajad“ — kirjandus ja tegid selleks nased tulemehed Gestis täielikult kodanlaste leeri astunud ja aktiivselt võitluses töörahad vastu esinunud. Sääli on isegi see hakeritus „rahwa kirjamees“ Eduard Wilde — jottiaalpetis ja kodanlaste ilakkuja — kes kodanlusemaabel imber hullus eesmärgil, „et selgitada Euroopa siwifitseeritud rahwale enamuste hirmutõid“. Kõhlemata on Eduard Wilde luuletaja osavust. Ka nimetatud „enamlaste hirmutegude paljastamises“ oli ta omas luuleosavuses päris geniaalne. Et isegi niisugused muumitud kodanlaste südamad teha näid wõitluslikult hinda — töörahad on ta aga awalik klassiwaenlane.

Ja kas on veel wähe teised Gesti jottiaalpetised oma haritud päist igal pool ja igal ajal tekkivad! Nad on jeda teinud loju aeg, alatiw tähendades, et ainult nende „siwifitseeritud ajud“ võivad töörahad juttida paremusle — kodanlaste jottiaalpetiste orjade kirja, mis nende arvates kah jottiaalim... Estrad klassiwaenlased! Töörahad agaramad timukad! Teie otja ette on kirjutatud töörahad halastamatu kättemaks — töörahad auruwa werega...

Waanlasti on töörahad palju. Wana ilm oma ebadiguste seaduste ja walitsemiswiisidega kaswatas produktiivselt ainult parasite, millega ongi jektatav nende rõõtus kaesole-

wal klassifitseeritud. Ja sellega ühtlasi ka arusaadaw nende ebadigustamine ja awalikust tulek ühel kui teisel pool. Suurte ja tõraste nime- tustega püüavad nad endid tembel- dada kultuurikandjaks, tekketa ilm minemat hulka... Ning Kades tähtsust loju ilma parasitide poole, et „metifikud enamlaste“ ahwardawad hämitada oma revolutsioonitõega loju kultuuri, maailma siwifitseerimise! Kõnnastawate gaasidega, hirmsate tahtidega ja igasuguste teiste farnaste tapamafotega, mida wälja mõeldud nende siwifitseeritud ajud, püüavad nad häwitada maa pääl „neetud enamlasti.“

Kontr-revolutsiooni sojapäega üs seisab koos ainult niinimetud „haritlaste“, kes moodustanud parasitide põhikõhi. Ja raste on jeda kihti kätt- teise aja jooksul lahjutaks teha, sest teha teidub weel igalpool — niisugust meie ees kui ka seljataga. Teda on arwurikalt olemas wäljel wäerinnal, kuid samal ajal ka feesimisel. Ja igalpool tuleb töörahad pidada ta wästu halastamatu werist wõitlust, sest wastast korral tõstas jajapäine üs oma kihtitama keele.

Kui on meile haritlaste küsimus war- jamatult selge. Ja ühtlasi on selge ka see asjalugu, et töörahad haritlastest muidugi suuremat loota ei wõi — ei wõi teada neid oma tähtsusteks proletariaadile hariduspõllul. Wga haritlaste tarwitame ometi ja nendeta ei saada mitte igatõd läbi. Nende „siwifitseeritud ajud“ tähed töörahad oma nue riigitõra hõlõhitanaw töös nii tähti tarwis. Melb tuleb paratamatu seni ühel kui teisel alal kasutada, kuni töörahad oma rüüest wõisuwad haritlaste-inimesed, kes wäürt kindima töörahad siwifitseerimise edustaja nime, kes annawad oma haritud töõjõu ja waimuosa wõse töörahad.

Ja eeldusi, et töörahad warzi jaab o ma haritlaste, on kõigiti olemas, sest kõik õpiastused, kuhu asetud unea ja waim, on kättesaadawad ja awatud loju töörahadle ning kõigil on wõimatus omandada haridust.

Tulewik kommunistlikus korras jaab olema ainult haritlaste päralt, teha moodustanud endast loju töörahad. Saawad ju kõik olema haritud, sest kõigile on piiramatult awatud teaduse ja hariduse allika sügawused.

E. D. J. H. A. N. I.

Romain Rollandi kiri kooliõpetajatele.

Prantsuse praeguse aja kõige kuul- sam kirjandus, suur inimeste armastaja ja jottiaalim Romain Rolland saatis Pariisi rahwawahelisele kooliõpetajate konverentsile kirja, mille 19. aug. „Populaar“ järele awaldame.

„Armad seltsilised! Seltsilised, et isiklikult Teie konverentsi oja wõia

ei saa; mõttes olen aga Teie sellis Olen Teiega ühel meel praeguse Veturise süsteemi hukkamistest. Kuid selle süsteemi kui ka seda sünnitanud kodanuse pankrotts tunnustamine on, tahjaks, veel varane. Teie teguviis on siiski suur mõju avaldanud Sellsist süsteemist on eel praegune Euroopa ja Ameerika maailmlik elu, on eel haiglane ühiskute rahvaste lõrkus, rahvasvaheline kadetus, üksteise kahtlustus ja see hirmus egoism, mis naabri õnnetusest ainult rõõmu tunneb. Selle õpetusteemi mõ u on kogu maailma mõtlemiss viisi päälle niivõrd hõõgu, et isegi kõige targemad ja julgemad meie hulgast ainult pikka-misi ja püüwa töö läbi selle mõju alt wabanewad.

Tuletagein meele meie kõiide lan-gemist ilmas ja ajal. Meie püüdfime laine mõistuse vastu ühenda ühenda-matut, inimese armastust isamaaliku sõja kultusega ja mille tagajärjel inim-lond hulatusse äärele wiidi.

Broovige enese jüdametunnistust ja selge, kui palju olete wabanenud endise õpetuse süsteemi mõjust ja cel-pramisestil Utlen awalikult, hooli-matu mu kauajest ja intensiivsest tööst hakkab tae mu silmi eest ainult pikka-misi ja wähehaawal warisema ja jär-järgult hakkab rahvusliku ja klassi-liku walede hiigla summa-st aru saama. Kõige peame uuelts ümber hindama, niihästi kõlblusetunde, ajaloo- ja ühis-konnatõuse Jääranis aga ajaloos. Eest mis on ajalugus? See on mõitja rahwa klassi ehk jelskonna lihi jarr-nane sepi juu, mis kõige tema huiw-dele mitte wabarwat maha teeb ja tema autundele mitte meeldiwat liht-salt hurnuts waitib.

Mulle heidetakse ette — ma olen wõrdetut: ristaja. Eeda ei ole ma mitte; küll tahan aga olla nende fait-seja brutaalse ühiku nas u. Praegune Euroopa ja Ameerika ühiskutisioon tõe-ka u amu tinnkonna ühete ofale, kuid wäär on tõendada, et selle üu materiaalne üleolek ka nende wainli-kest üleolekust tunnustust annab.

Minute üleüldistajutit kultuuri ja wutne oleds kogu maailma kultuuri tegurite ühistöö. Igal pool peab wab-let petatama ühistöö tegemist, peab l ia ipillutute ja tihti üksteise vastu ti õtawale kultuuri tegurite ja rahwa-te mitmekesiste mõitewiiside koondusele pu rama

Selle printsiipi ühels pää areldusets on rahmuswaheliku kooli loomine, j. o. sarnase kooli loomine, kuhu koond-õid l il u õ.terwoolud ja õpetlaste tö. saawutusud ja tust siis nii käsitöö-lad, kui ka õpetl sed, igalits oma eri alal, teoreetilist ja praktilist õpe-tust saats.

Meie peame selle's intensiivsel propogandat tegema ja p ame järrel uurma, kuidas wene-lased mõit d l igi w. l i s u j e r h u m i s t e a k õ i g e t a g u r l i -fema tsensori päle naatamata rah-

masi harida ja kõige julgemaid ja wabameelsimaid mõitoid laiatesse rahwahühitidesse ebasi fanda. Wäär on waadata Wenemaa, kui kõige hari-matama maa päälle ja unustada wiim-sete 15 aasta jookkul tehtud hiigla hariduslik töö.

Praeguse aja kooliõpelaja pääüles-anne olgu: häwitada inimesi üksteisest eraldawaid eelarwamisi ja õpetada lapsi õiget isamaad, mida ei piira mitte rahmuslikud waad, kogu maai-lma tundma. Meie peame lapsi nende wäljamaal elawate wendade ja õdes-dega ühendama, korraldades rahmus-wahelikkude laste kirjawaletust; laste kongressid, selletõhaseid õperaamatuid ja lugemise tükke wälja andes. Meie peame lastes kaswatama isikliku otsus-tuswõimu, peame lapsi eeliseiwate uuenduste ja nende eest pretawate wõitluse jaoks ettevalmistama.

Suinkõnd mõit l il. Üheainfama aastafaja jookkul on teadus nii imes-tama panewalt edenenu ja inimese wain saawutanud kogemust, mis kõige lootusrikkamaid wäljawaateid arwab.

Aratagein kõi wainlised jõud! Prantsuse ja Inglise kodanlus, kes endi rewolutsiooni minewal aastafajal nii jõur l kalt läbi wiidid ja wana feodaal korra waremetele oma walit-juste rajasid, tahawad nüüd inimkonda käsida: „Seisa paigal! Mitte ebasil!“ Arjata katse. Suinkõnna arenemist ei saa keegi talistada, sest see arene-mine on looduse seadus. Igawene üng tõe ja õiguse poole on wõit- a tal

Kirjaoskamatusel ikwideerimine

on nõutogu wabari gil ühels tähtsa-maks ülesandets haridusalal. Wõit-lust kirjaoskamatusel vastu alati aasta eest ja juba nüüd wõime kiinitada, et see j jakäl hästi torba on l innud. Suowituid tagajärjed on käegakatsuta-mad. Selleks mõned arwud ja näi-tused.

Kirjaoskamatusel wastalisse sõjakõigu algul oli Peterburis ligi 75 tuhat kir-jaoskamatu inimesi. Nende ikwideeri-misets asuti plaanifindlalt wõitlusele. Rahwahariduse komisjariaadi poolt asutati raioonesse terve rida uueühü-bilisi õpiõjutusi ning kirjaoskamatusel tehtki j u r d n s l i k u t s k o h u j e t s korraldusi õppida. Kuulutati wälja ka õpeta; mobilisatsioon, kes puikle-mata oiid summitud sõjakõigust kirja-oskamatusel vastu aktiivselts õja wõtma. Leitrus ka ülipalju wabatahtlikke õpe-tojaid. Nii oli algaw sõjakõit igakõlg-set kindlustatud. Megi niijugused fil-mapõitwad nõutõguwõimu haridus-tegelased, nagu Maksim Gorki ja mit-med kaswatusteadlikud professorid, pühendasid oma õstuse ja energia täh. wõitluse kordaminekule.

Ja mida wõime nüüd aastase sõja-kõigu wõitusaawutusena näha? Ute

70 tuhande inimese on koolist taga-järjekalt läbi käinud ja n d õska-mad juba enam-wähem lugeda ja kir-jutada. Kui nad juba wõga p hialt-kult teadus- ja haridusliku wäärtus-likke „jalabusi“ nii lühiteje aja jookkul tundma pole õppida suutnud, siiski wõitb tähendada, et neil tee selleks lahti ja talistamatult ebasi sammuda wõiwad — teaduse ja walguse teel.

Wiimane rühm — 3000 kirjakoõka-matut astuwad neil päiwil õp-pinki ning tulewad siält mõne kuu pärast nägijatena wälja. Neil saawad filmad haridusele lahti...

Nõutõguwõim teab wõga hästi, et karimatus kontrrewolutsionääridega ühewäärne ja teeb õit, et laialistele töötawhuktele, kel tsaristliku korra juu-res hariduskaamine wõimatults teht, haridust anda. Kõit abinõud kasuta-takse selleks ja pannakse ses sihis töõte kogu energia.

E. D. J u h a n i.

IX. W. K. P. kongressi resolu'sioonid.

Haridusliku ajalirja kohta

Et kindlat wainlilist siidet tekklohtade ja asunduste wahel luua ja seda aeg-ajalt tugewamaks teha, et haridustööd ühtluse, organiseerimist kergenda, asundusi alati tekklohtade haridustööd korraldustega ja uuendustega kutsis pidada, õjastab kongress: Kõhusta hariduskomisjariaadi Cesti õjatõnda selleks kõige samme astuma, et hari-dustöö ajalirja läesolewa aja rehtitööd, pab ri ja teisi puudusi silmas pidades esialgu kõige wõhemalt üks kord kuu-s ilmuma hakkaks. Et sellel kuitirjal on ainult siis eluwäärtus, kui iceda tahelt poolt — tekklohalt ja lohtadelt wasta-misi toetatakse, kutsub kongress kõi haridustööliki tekklohas ja lohtadel üles sellest ajal rjast elawalt õja wõtma.

Koolitööde wäljankõituse kohta

Kongressis leiab, et töõkooli põhi-mõite läbiwiimises ja üleõkse kooli-töö edenemises on üks abinõu kooli-tööde wäljanõitus, misprast tuleb tulewal aastal haridustegelaste konve-rentsi ajal Cesti koolitööde ülewenes-maaline näitus toime panna.

Kursuste kohta

Tulewal aastal Wenemaa õpetaja-tele Pawlõwskis toimepandawaid loo-dusteaduse kursusi ka Cesti õpetajate jaoks ära tarwitada 1. juulist 15. au-gustini.

Päälle nende kursuste kõhustada hariduskomisjariaadi Cesti õjatõnda Cesti õpetajate jaoks weel ühekuulised üleüldishariduslikud kursused toime panna, siäl iääranis rõõku pannes koolitööd praktilise külje päälle.